

Jaaranalyse 2006 - 2007 incidenten registratie in school

www.IRISvo.nl

Analyse en rapport
Dhr. Sjoerd Boersma
Senior projectleider & directeur DSP7

van Diemenstraat 374 T 020 625 75 37
1013 CR Amsterdam F 020 627 47 59

Analyse en rapport
Dhr. Sander Flight
Senior onderzoeker & hoofd team veiligheidsbeleid

van Diemenstraat 374 T 020 625 75 37
1013 CR Amsterdam F 020 627 47 59

INHOUDSOPGAVE

1	Veiligheid op VO-scholen	2
1.1	Incidenten Registratie In School: IRISvo	2
1.2	Van registratie naar veiligheid	3
1.3	Kwaliteit van de organisatie	4
2	Uitkomsten IRIS 2006-2007	6
2.1	Soort incidenten	6
2.2	Trends	8
3	Extra analyses	10
3.1	Aantal registraties per school	10
3.2	Reactie school op incidenten	12
3.3	Aanpak per type incident	12
3.4	Contact met de politie	13
3.5	Contact met ouders	14
3.6	Registraties per schooltype	14
3.7	Registraties naar gemeentegrootte	16
Contact		17

1 Veiligheid op VO-scholen

Een veilige school is een voorwaarde voor goed onderwijs. Scholen kunnen geen goed onderwijs bieden als de leerlingen en het personeel zich onveilig voelen, beroofd worden of, nog erger, worden onderdrukt en stelselmatig worden uitgesloten. Veiligheid is een basisvoorwaarde om goed te kunnen leren. Het veilig maken en houden van een school verdient dan ook voortdurend aandacht van iedereen. Daarvoor is het essentieel dat duidelijk is wat er precies mis gaat: hoeveel leerlingen worden er gepest, hoeveel mobiele telefoons worden er gestolen, hoe vaak worden er vernielingen aangebracht in het schoolgebouw?

Er zijn verschillende manieren om uit te vinden hoe het ervoor staat met de veiligheid op school. In enquêtes wordt meestal gevraagd of leerlingen en personeel zich onveilig voelen op school en welke incidenten er zijn gebeurd. Dat soort enquêtes leveren veel informatie op, maar zijn relatief kostbaar (tijd en geld) en het duurt even voordat de resultaten beschikbaar zijn. Ook worden ze meestal niet vaker dan één keer per jaar gehouden, waardoor het niet mogelijk is continu te monitoren wat het effect is van maatregelen die worden genomen om de veiligheid te verbeteren. Een alternatief is het registreren van incidenten in een systeem zoals IRIS.

1.1 Incidenten Registratie In School: IRISvo

Scholen kunnen zelf een incidentenregistratie bijhouden om daarin vast te leggen welke incidenten er precies gebeuren, wie er bij betrokken waren, wat de gevolgen waren en wat de reactie van de school was. Met dat soort informatie kan je een veiligheidsbeleid vormgeven en kan je proberen herhaling van incidenten te voorkomen.

In Nederland gebruiken inmiddels bijna tweehonderdvijftig vestigingen voor voortgezet onderwijs (VO) het programma IRIS: Incidenten Registratie In School. Omdat het systeem via internet werkt, is het mogelijk de gegevens van alle scholen samen te analyseren en een landelijk beeld te geven. Die analyses worden jaarlijks uitgevoerd en het rapport dat u nu leest gaat over het schooljaar 2006-2007. We laten zien welke incidenten er zijn gebeurd en we maken een vergelijking met voorgaande jaren. Ook gaan we in op de verhalen achter de cijfers.

Tabel 1 Gebruik IRIS 2004/2007

<i>Schooljaar</i>	<i>Aantal vestigingen</i>	<i>Aantal incidenten</i>
2004-2005	75	1.881
2005-2006	119	6.808
2006-2007	162 ¹	7.038

1.2 Van registratie naar veiligheid

Het registreren van incidenten is belangrijk, maar registratie is geen doel op zich. Betrouwbare cijfers vormen de eerste stap op weg naar een goed veiligheidsbeleid op school. De uitkomsten van deze analyses worden dan ook toegestuurd aan alle scholen die met IRIS werken. Ze kunnen dan de cijfers op hun eigen school vergelijken met de landelijke cijfers en trends en een aanpak ontwikkelen voor de specifieke problemen op hun eigen school.

Hoe meer incidenten, hoe beter

Door incidentenregistratie in IRIS komen scholen veel te weten over incidenten. De incidenten worden echter geregistreerd door personeelsleden van de scholen en die krijgen niet alles te horen. Uit onderzoek onder leerlingen blijkt dat personeelsleden ongeveer vijftien procent van alle incidenten te horen krijgen. Leerlingen vertellen het dus niet altijd als er iets is gebeurd. Daar komt nog bij dat het personeel niet alle incidenten die ze te horen krijgen, in IRIS invoeren. Er is dus altijd groei mogelijk in het aantal geregistreerde incidenten.

Als een school meer incidenten in IRIS registreert, betekent dit *niet* dat de school onveiliger aan het worden is. Integendeel zelfs: het betekent dat de school steeds beter weet wat zich werkelijk afspeelt en dus in staat is een beter veiligheidsbeleid te maken. Alleen als een school er in slaagt veel incidenten te registreren, krijgt deze school goed inzicht in de veiligheidssituatie.

Dat vereist een goede organisatie en een actief registratieteam. Op elke school die met IRIS gaat werken, moet een plan van aanpak worden opgesteld en uitgevoerd. Het maken van zo'n plan gaat meestal snel, maar de ervaring van de afgelopen vijf jaar leert ons dat het volhouden van de aanpak veel inspanning vergt. We hebben geleerd dat het niet gaat om de technische implementatie van het systeem, maar om de organisatorische en culturele inbedding. Naarmate een school de organisatie rondom incidentenregistratie beter op orde heeft, neemt het aantal geregistreerde incidenten toe en daarmee ook het zicht op de veiligheidssituatie.

Registratie is niet altijd vanzelfsprekend. Er zijn incidenten, zoals vechtpartijen en vernielingen, die relatief makkelijk en objectief vast te stellen zijn. Deze incidenten worden dan ook meestal goed geregistreerd: ze zijn duidelijke

Noot 1 In deze analyse zijn niet alle vestigingen meegenomen, omdat een aantal pas in de loop van het afgelopen jaar zijn gaan meedoen, en een aantal geen gebruik van het IRIS incidentenregistratie systeem hebben gemaakt.

lijk aanwijsbaar. Incidenten zoals pesten en discriminatie, de 'subjectieve incidenten' zijn veel moeilijker waar te nemen. Alleen als een school zich voorneemt om ook deze incidenten te registreren en hier eenduidige afspraken en definities voor opstelt, kunnen ook dergelijke incidenten geregistreerd worden en valt er beter wat tegen te doen.

Kortom:

- Op scholen die de incidentenregistratie goed organiseren, neemt het aantal geregistreerde incidenten *toe*.
- Naarmate een school betere definities hanteert voor subjectieve incidenten, worden dat soort incidenten *meer* geregistreerd.
- Een school die veel incidenten registreert, heeft de veiligheidssituatie *beter* in de hand dan een school die weinig registreert.

1.3 Kwaliteit van de organisatie

Zoals gezegd is het wenselijk dat scholen in de loop der tijd steeds meer incidenten gaan registreren. Het afgelopen schooljaar zien we dat het aantal registraties per school licht is gedaald ten opzichte van 2005/2006.

Tabel 2 Aantal registraties per school

<i>Schooljaar</i>	<i>Aantal vestigingen</i>	<i>Aantal registraties per school</i>
2004-2005	75	20
2005-2006	119	57
2006-2007	162	43

Gemiddeld hebben de ruim honderdvestigingen ruim veertig incidenten geregistreerd. Vorig schooljaar waren dat er bijna zestig per vestiging. Het gemiddeld aantal registraties is dus iets gedaald.

Tabel 3 Aantal scholen per categorie geregistreerde incidenten

aantal registraties	2004/2005	%	2005/2006	%	2006/2007	%
0 - 24	49	65,3	78	65,5	103	63,6
25 - 49	20	26,7	20	16,8	27	16,7
50 - 99	5	6,7	9	7,6	24	14,8
100 - 250	1	1,3	9	7,6	4	2,5
250 of meer	0	0,0	3	2,5	4	2,5
totaal	75		119		162	

Het afgelopen schooljaar hebben acht scholen meer dan honderd incidenten geregistreerd, waarvan 4 zelfs meer dan tweehonderdvijftig. Deze acht scholen waren daarmee goed voor de helft van alle registraties. Relatief drukken deze scholen dus een zwaar stempel op de uitkomsten die in dit rapport worden gepresenteerd.

De drie scholen die het afgelopen schooljaar het meest registreerden, stonden het jaar daarvoor ook al bovenaan de lijst. Maar 'onder' deze drie scholen is vrij veel veranderd: er zijn twee nieuwkomers die dit schooljaar voor het eerst registreren en meteen in de top tien terecht kwamen. Ook zijn er vier scholen in geslaagd de registratie flink te verbeteren. Dat is niet gemakkelijk geweest: deze scholen hebben flink wat tijd en moeite gestoken in het verbeteren van hun registratie.

Om incidenten registratie structureel in de organisatie opgenomen te krijgen is een behoorlijke inspanning nodig. Hoewel het gemiddeld aantal registraties per school is afgenomen, valt op dat de middengroep van scholen die tussen de vijftig en negenennegentig incidenten hebben geregistreerd procentueel bijna verdubbeld is in het afgelopen schooljaar. Dit betekent dat steeds meer scholen incidentenregistratie in hun organisatie opnemen en dat het inzicht in de veiligheidssituatie aanmerkelijk verbeterd is.

Registratoren per school

IRIS kan alleen worden gebruikt door mensen die zijn geautoriseerd; zij kunnen alleen incidenten invoeren. Elke schoolvestiging kan wel zelf bepalen wie er allemaal met IRIS mogen gaan werken. Hoe meer mensen incidenten registreren, hoe beter het zicht op wat er werkelijk gebeurt.

Over alle vestigingen heen, hebben gemiddeld vijf personen minstens één incident ingevoerd in IRIS.² Er zijn vijfenveertig vestigingen waar slechts één persoon incidenten heeft geregistreerd en er zijn 28 vestigingen waar meer dan tien personen incidenten in IRIS invoeren. Per registrator zien we ook grote verschillen: er zijn 280 mensen die het hele schooljaar in totaal slechts één incident hebben ingevoerd, maar er zijn ook 50 mensen die er meer dan vijftig hebben ingevoerd.³

Een school die goed registreert, kan per jaar meer dan vijftig incidenten registreren. Een school die zeer goed registreert, heeft er meestal al snel meer dan honderd. Als we dit als maatstaf hanteren, kunnen we stellen dat één op de vijf schoolvestigingen goed of zelfs zeer goed heeft geregistreerd in 2006/2007. Vergeleken met het vorige schooljaar, is dat een lichte verbetering. Maar het moet mogelijk zijn om het aantal goed registrerende scholen nog verder te verhogen.

Noot 2 Het aantal personen dat geautoriseerd is kan groter zijn. Dit aantal gaat over geautoriseerde personen die ook daadwerkelijk één incident (of meer) hebben ingevoerd.

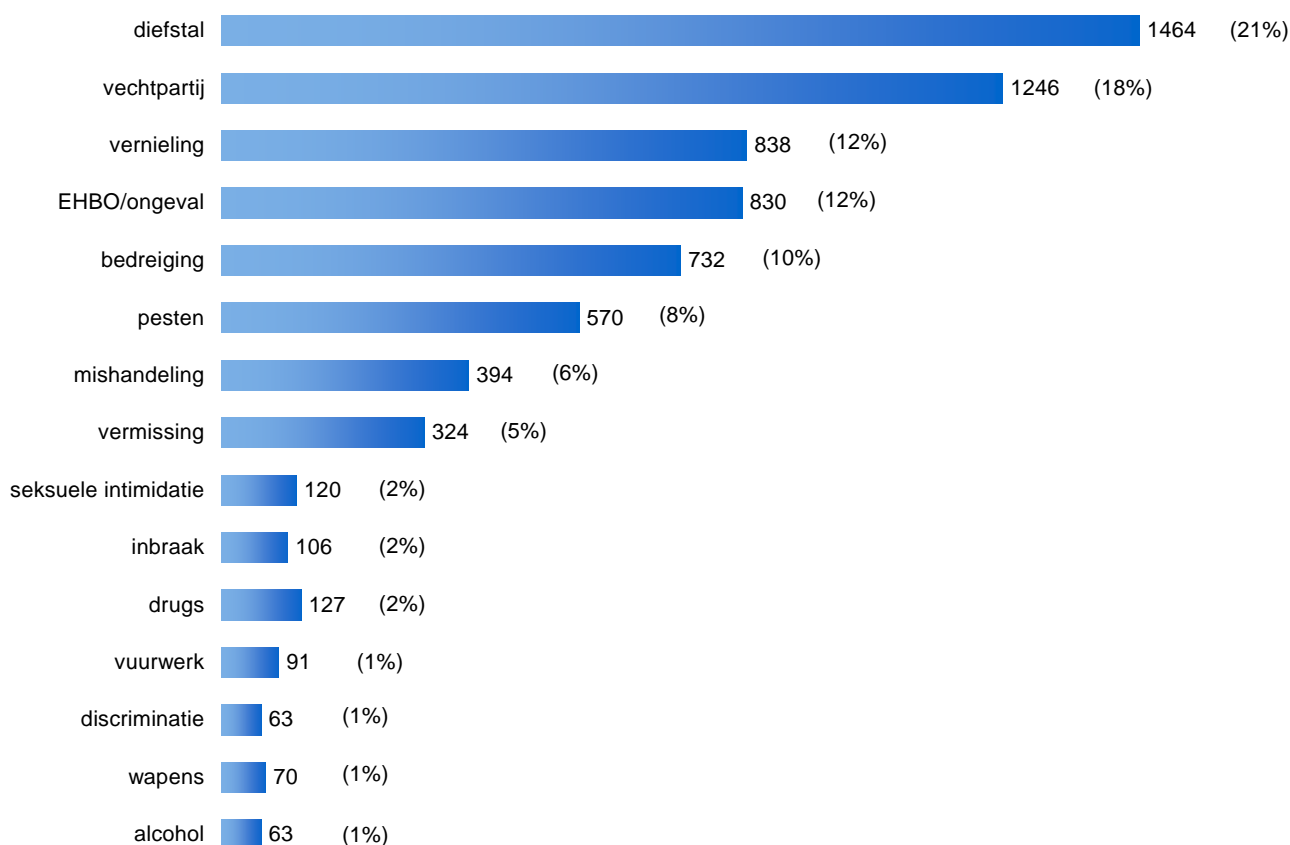
Noot 3 Omdat de registraties via internet worden ingevoerd, weten we natuurlijk niet zeker dat het ook altijd echt deze personen waren – het is ook mogelijk dat personen onder de inlognaam van een ander incidenten invoeren.

2 Uitkomsten IRIS 2006-2007

2.1 Soort incidenten

Scholen kunnen in IRIS alle incidenten registreren die ze belangrijk vinden. In totaal hebben alle deelnemende scholen ruim zeventuizend incidenten geregistreerd in het schooljaar 2006/2007. In de grafiek hieronder wordt dit totaal verdeeld over de verschillende soorten incidenten.⁴

Grafiek 1 Aantal incidenten in IRIS 2006/2007 (7.038 incidenten)

Diefstal

Diefstal was in het schooljaar 2006/2007 het meest geregistreerde incident in IRIS. In totaal zijn er bijna vijftienhonderd diefstallen geregistreerd. Dat is een vijfde van alle geregistreerde incidenten (21%). Het aantal geregistreerde diefstallen per school loopt enorm uiteen: er zijn een paar scholen waar het afgelopen schooljaar meer dan vijftig diefstallen werden geregistreerd.

Noot 4 Ruim de helft van alle incidenten (53%) wordt geregistreerd onder één van de vijftien standaard incidenttypen die in de grafiek staan. De rest van de incidenten wordt echter geregistreerd onder een 'eigen' incidentcode die scholen zelf konden aanmaken. De meeste van die 'eigen' incidenten bleken, na een secundaire analyse, eigenlijk toch onder één van de standaardtypen te vallen. Om tot een zo betrouwbaar mogelijke schatting van het werkelijke aantal incidenten te komen, zijn de 'eigen' incidenten daarom verdeeld over de standaardtypen.

Maar er zijn ook scholen waar het hele schooljaar 'slechts' één diefstal is geregistreerd of zelfs geen enkele. Omdat elke school zelf bepaalt welke incidenten ze willen registreren, zijn dit soort verschillen niet te voorkomen. IRIS laat niet zozeer zien hoeveel diefstallen er werkelijk zijn gebeurd, maar hoeveel diefstallen er zijn geregistreerd. Ditzelfde geldt voor alle incidenten in het systeem.

Scholen kunnen in IRIS bij elk incident een toelichting geven met informatie over hetgeen precies gebeurd is. Uit die toelichtingen blijkt dat mobiele telefoons het meest gewilde object zijn bij diefstallen – naar schatting ging een derde van alle geregistreerde diefstallen om mobiele telefoons. Ook worden er veel fietsen gestolen (ongeveer een zesde van alle diefstallen), gevolgd door MP3-spelers, kleding en portemonnees. De schade per diefstal varieert van enkele euro's tot honderden euro's. Soms gaat het ook om gecombineerde diefstallen waarbij meerdere leerlingen ineens spullen kwijt waren.

Vechtpartij

Er zijn in totaal meer dan twaalfhonderd vechtpartijen geregistreerd. Dat komt neer op een vijfde (18%) van alle geregistreerde incidenten. Bij de vechtpartijen zien we grote verschillen in ernst: sommige vechtpartijen worden na wat duwen en trekken in de kiem gesmoord, maar sommige incidenten zijn zo ernstig dat het slachtoffer naar het ziekenhuis toe moest. Bij ongeveer twee op de drie vechtpartijen is de dader een jongen en bij de rest is de dader een meisje. Bij de slachtoffers zien we, opvallend genoeg, dat jongens nog meer in de meerderheid zijn: ongeveer drie op de vier slachtoffers van vechtpartijen was een jongen.

Andere incidenten

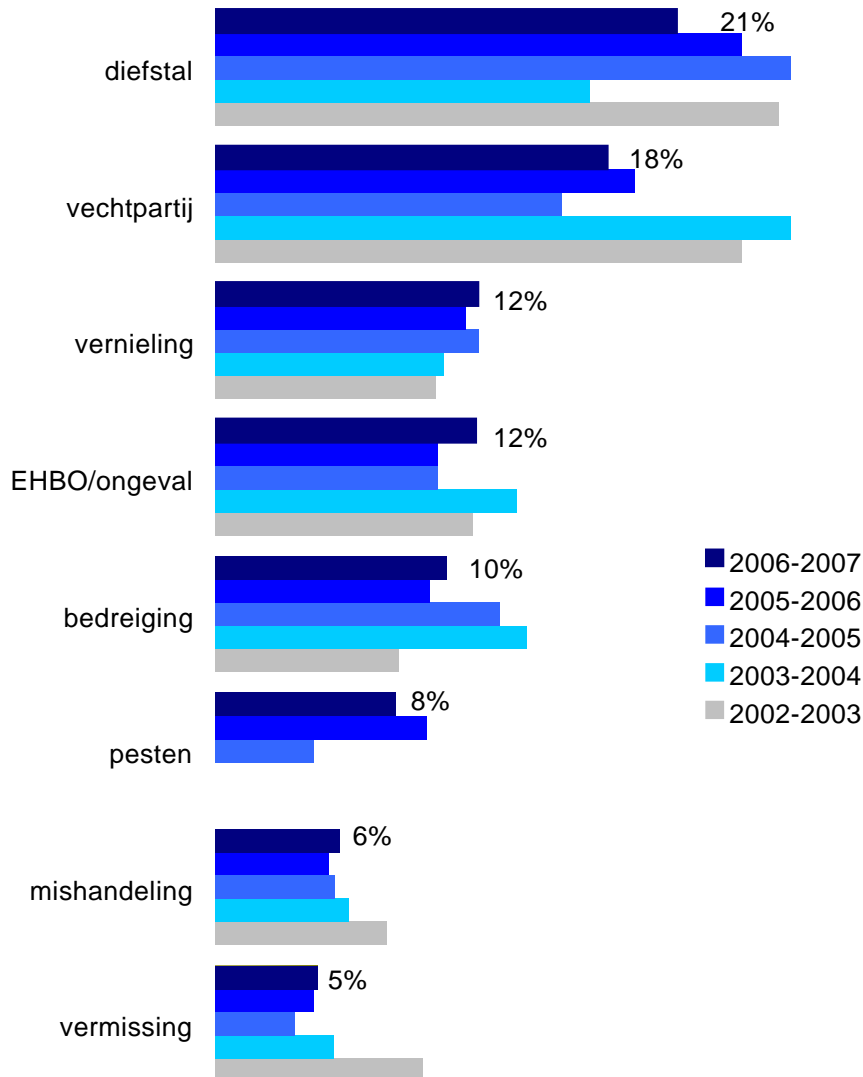
Vergeleken met diefstallen en vechtpartijen, komen de andere incidenten minder vaak voor in IRIS. Zo zien we dat twaalf procent van de incidenten een vernieling is, twaalf procent is een ongeval en tien procent is een bedreiging. Nog minder voorkomend zijn incidenten als pesten (8%), mishandeling (6%) en vermissing (5%).

Let wel: als een bepaalde groep incidenten niet vaak voorkomt, wil dat natuurlijk niet zeggen dat het geen ernstig probleem is. Wapenbezit, bijvoorbeeld, komt misschien niet vaak voor (1%), maar krijgt terecht veel aandacht van scholen. Hetzelfde geldt voor seksuele intimidatie (2%), drugs (2%) en discriminatie (1%). De omvang van een probleem wordt natuurlijk niet alleen bepaald door hoe vaak het voorkomt, maar ook door de mate waarin het de veiligheid serieus in gevaar brengt.

2.2 Trends

Omdat er al sinds het schooljaar 2002/2003 met IRIS wordt gewerkt, kunnen we de schooljaren onderling vergelijken. Hieruit blijkt welke trends er zijn. Om de jaren goed met elkaar te kunnen vergelijken worden geen aantallen in de grafiek weergegeven (want er worden elk jaar meer incidenten in IRIS geregistreerd), maar percentages die aangeven hoe groot het aandeel van elk type is in het totaal aantal registraties.

Grafiek 2 Top acht incidenten in IRIS 2002-2007

Top vijf incidenten

De vergelijking van de afgelopen vijf schooljaren laat zien dat zich geen grote aardverschuivingen voordoen. De rangorde is vrij constant door de jaren heen. Diefstallen en vechtpartijen voeren elk jaar de lijst van incidenten aan. Daarna volgen vernielingen, ongevallen en bedreigingen. Deze vijf incidenttypen vormen elk jaar ongeveer driekwart van alle incidenten.

Sinds 2004/2005 wordt ook pesten geregistreerd: het aandeel van dit incidenttype is fors gestegen in het vorige schooljaar (2005/2006), maar heeft zich dit jaar gestabiliseerd rond acht procent. Mishandeling en vermissing zijn ook redelijk constant, rond de vijf procent.

De overige incidenten komen, in vergelijking met deze 'toppers' veel minder voor. Om die reden zijn ze ook niet in de grafiek opgenomen. Het gaat om seksuele intimidatie, inbraak, drugs, vuurwerk, discriminatie, wapens en alcohol.

3 Extra analyses

3.1 Aantal registraties per school

Sommige scholen registreren heel veel incidenten, andere scholen registreren nauwelijks. Dat leidt tot opvallende verschillen tussen deze scholen in de incidenten die worden geregistreerd. Alle vestigingen zijn door ons in vier groepen verdeeld op basis van het aantal incidenten dat ze hebben geregistreerd:

- Minder dan 25 incidenten (103 vestigingen)
- Tussen 25 en 100 incidenten (51 vestigingen)
- Tussen 100 en 250 incidenten (5 vestigingen)
- Meer dan 250 incidenten (3 vestigingen)

Tabel 4 Incidenten naar aantal registraties (2006/2007)

Incidenten	<25	25-100	100-250	>250
discriminatie	0%	1%	1%	2%
alcohol	1%	1%	0%	1%
wapens	1%	1%	1%	1%
inbraak	1%	1%	0%	0%
vuurwerk	1%	1%	2%	1%
seksuele intimidatie	1%	2%	1%	2%
drugs	2%	2%	1%	1%
vermissing	3%	5%	8%	1%
mishandeling	6%	5%	6%	10%
pesten	6%	6%	10%	29%
bedreiging	12%	11%	9%	11%
vernieling	11%	12%	13%	7%
EHBO/ongeval	13%	14%	7%	0%
vechtpartij	16%	16%	22%	28%
diefstal	26%	22%	20%	7%
Totaal	100%	100%	100%	100%

Het blijkt duidelijk dat scholen die veel incidenten registreren een ander beeld krijgen van de problemen op hun school, dan scholen die weinig registreren. Het verschil is het grootste bij pesten, mishandeling en vechtpartijen: deze incidenten worden door scholen die goed registreren vaker geregistreerd. Andersom valt op dat de scholen die maar weinig registraties hebben, veel diefstallen en EHBO/ongevallen hebben. Scholen die weinig registreren richten zich dus vooral op de zichtbare of 'objectieve' incidenten in IRIS. Scholen die meer moeite doen om ook andere incidenten in te voeren, komen ook toe aan de lastig zichtbare of 'subjectieve' incidenten.

Natuurlijk mag elke school zelf bepalen welke incidenten de moeite van het registreren waard zijn. Sterker nog: het is wenselijk dat ze dat doen. Want alleen als je een duidelijk doel hebt, is registratie zinvol. Maar het is de

vraag of er op elke school een bewuste strategie achter de wijze van registreren zit. Het is veel waarschijnlijker dat de scholen die weinig registreren alleen maar de ernstigste incidenten invoeren omdat ze die wel *moeten* invoeren. Dat betekent dat IRIS op deze scholen absoluut niet kan worden gebruikt om een indruk te krijgen van wat er werkelijk op school gebeurt. Bij de scholen die veel registreren, is dat veel beter mogelijk.

De top tien

Een groot onderzoek onder leerlingen (gebaseerd op een enquête onder 1.365 leerlingen) liet zien welke incidenten in werkelijkheid het meeste voorkomen op scholen.⁵ We geven hieronder de top tien van incidenten weer:

- 1 pesten
- 2 vechtpartij
- 3 vernieling
- 4 discriminatie
- 5 seksuele intimidatie
- 6 wapen
- 7 diefstal
- 8 brandstichting
- 9 drugs
- 10 bedreiging

Als we kijken naar de scholen die zeer goed registreren in IRIS (meer dan 250 incidenten), ziet de top tien er als volgt uit:

- 1 pesten
- 2 vechtpartij
- 3 bedreiging
- 4 mishandeling
- 5 vernieling
- 6 diefstal
- 7 discriminatie
- 8 seksuele intimidatie
- 9 vermissing
- 10 vuurwerk/alcohol

Naarmate een school beter gaat registreren, zal de lijst met incidenten steeds meer gaan lijken op het tweede lijstje. Als een school vervolgens *nog* beter gaat registreren (bijvoorbeeld door leerlingen zelf ook te laten registreren), kan die school zelfs in de buurt komen van het eerste lijstje. Scholen die nauwelijks incidenten registreren zullen zich voornamelijk richten op diefstal, vechtpartijen en ongevallen.

Overigens gaat het er natuurlijk niet om zoveel mogelijk incidenten te registreren, maar om de veiligheid te verbeteren. Het belang van een groot aantal registraties is gelegen in de mogelijkheid die dit biedt om trends te ontdekken en die in het veiligheidsbeleid te verwerken. Analyse van cijfers uit IRIS kan bijvoorbeeld duidelijk maken op welke plek in de school de meeste diefstallen worden gepleegd, welke leerlingen veel bij incidenten betrokken zijn en op welke dagen van de week de meeste incidenten gebeuren. Dit soort analyses zijn alleen mogelijk op scholen die veel incidenten registreren: op één incident kan geen beleid gebaseerd worden.

Noot 5 Deze resultaten zijn afkomstig uit een onderzoek onder leerlingen van 39 scholen voor voortgezet onderwijs in Amsterdam dat in 1999 is gehouden. Zie: www.vios-amsterdam.nl.

3.2 Reactie school op incidenten

Als een incident in IRIS wordt ingevoerd, is het mogelijk om vast te leggen welke aanpak is gekozen. Is er aangifte gedaan van het incident, is er een gesprek met de ouders gevoerd of is de leerling misschien geschorst? Hieronder staan alle opties met daarachter hoe vaak ze zijn gekozen. Overigens is het mogelijk meerdere reacties te combineren – in deze tabel staat alleen de eerst gekozen aanpak.

Tabel 5 Eerst gekozen aanpak na incidenten (2004-2007)

Incident	2004/2005	2005/2006	2006/2007	Totaal
waarschuwing	9%	13%	12%	12%
opvang	6%	15%	12%	12%
schorsing	9%	9%	11%	10%
contact ouders	15%	7%	10%	10%
bemiddeling	10%	10%	7%	8%
aangifte politie	12%	7%	8%	8%
melding politie	6%	6%	7%	7%
medische hulp	6%	5%	6%	6%
doorverwijzing	4%	4%	3%	3%
informatie uitwisselen	5%	3%	3%	3%
lesverwijdering	0%	2%	5%	3%
Taakstraf	2%	3%	3%	3%
verwijdering school	2%	2%	1%	2%
anders (in toelichting)	13%	16%	13%	14%
<i>Totaal</i>	<i>100%</i>	<i>100%</i>	<i>100%</i>	<i>100%</i>

Scholen kiezen het meest voor het geven van een waarschuwing (12%) of het opvangen van het slachtoffer (12%). Ook schorsing en het opnemen van contact met de ouders als zich een incident heeft voorgedaan, komen vaak voor (beide 10%).

3.3 Aanpak per type incident

Er bestaat een sterke samenhang tussen het type incident en de aanpak. In de tabel hieronder wordt per incident weergegeven welke aanpak het meest wordt gehanteerd. Het percentage geeft aan hoe vaak voor die aanpak werd gekozen. Alleen incidenten die meer dan 25 keer zijn geregistreerd staan in de tabel. De andere incidenten zijn te weinig geregistreerd om een betrouwbaar percentage te kunnen berekenen.

Tabel 6 Aanpak per type incident (2006/2007)

Incident	Reactie school	Hoe vaak gekozen
diefstal	aangifte politie	30%
vechtpartij	waarschuwing	24%
vernietiging	contact ouders	19%
EHBO/ongeval	medische hulp	55%
bedreiging	schorsing	20%
pesten	waarschuwing	21%
mishandeling	schorsing	22%
vermissing	aangifte politie	16%
drugs	schorsing	46%
seksuele intimidatie	melding politie	22%
inbraak	aangifte politie	70%
vuurwerk	schorsing	25%
alcohol	contact ouders	32%
wapens	melding politie	28%
discriminatie	waarschuwing	31%

Scholen hebben bij bepaalde incidenten een duidelijke voorkeur voor een bepaalde reactie. Bij pesten, bijvoorbeeld, is het geven van een waarschuwing de meest gekozen reactie (21%). Bij diefstallen is het doen van de aangifte in 30% van de gevallen de reactie. Bij vernielingen en alcohol wordt in de meeste gevallen contact opgenomen met de ouders.

Het meest opvallend is echter dat geen enkel incident een 'standaard' reactie heeft. De enige uitzonderingen hierop zijn ongevallen (dit leidt tot medische hulp), inbraken (dit leidt tot aangifte) en drugs (dit leidt tot schorsing).

3.4 Contact met de politie

Bij diefstallen, en vooral bij inbraken, wordt vaak aangifte gedaan bij de politie, dat spreekt voor zich. Eigenlijk mag het nog opvallend worden genoemd dat diefstallen in minder dan één op de drie gevallen (30%) tot een aangifte leiden. Kennelijk is het niet vanzelfsprekend om aangifte te doen van dit soort delicten.

Opvallend is dat er maar zo weinig incidenten worden gemeld bij de politie (7%). In principe zou de politie van elk incident (behalve misschien de ongevallen) op de hoogte kunnen worden gebracht. Dit hoeft niet altijd via een officiële aangifte te gebeuren. Een melding wordt vaak ook al op prijs gesteld. De politie krijgt het bijna nooit te horen als iemand is gepest of gediscrimineerd. Pesten wordt in twee procent van de gevallen gemeld, discriminatie in zes procent. Ook het meenemen of gebruiken van drugs wordt opvallend genoeg bijna nooit aan de politie gemeld (8%).

De politie wil echter graag op de hoogte worden gebracht van de incidenten op scholen. Als ze ook informatie krijgen over 'kleine' incidenten, kunnen ze beter en sneller reageren als er echt iets misgaat. Ook kunnen ze voor bepaalde probleemleerlingen een dossier opbouwen, waardoor het eenvoudiger wordt om in te grijpen als dat echt nodig mocht zijn.

Scholen maken blijkbaar een andere afweging. Zij vinden het niet noodzake-

lijk *alle* incidenten aan de politie door te geven en daar zit ook wel iets in, natuurlijk. Scholen kunnen sommige problemen prima zelf aanpakken en oplossen. Toch is het de vraag of het niet beter zou zijn om de politie wat vaker te informeren over wat er op school misgaat.

Op basis van de ervaringen in een aantal gemeenten kunnen we in elk geval concluderen dat het verreweg het beste werkt als politie en scholen regelmatig contact hebben met elkaar. In sommige gemeenten worden convenanten gesloten tussen scholen en politie om gemaakte afspraken vast te leggen en een beleid voor de lange termijn te ontwikkelen. Door regelmatig bij elkaar te komen en over veiligheid op school te praten ontstaat een vertrouwensrelatie en blijkt het prima mogelijk om afspraken te maken over het uitwisselen van informatie waar beide partijen zich in kunnen vinden.

3.5 Contact met ouders

Uit IRIS blijkt dat scholen slechts bij één op de tien incidenten (10%) contact opnemen met de ouders. Maar scholen maken wel onderscheid tussen verschillende soorten incidenten. Als een leerling alcohol gebruikt op school, wordt dit relatief vaak aan de ouders gemeld (32%). Ook als de leerling iets heeft vernield, wordt dit relatief vaak gemeld aan de ouders (19%). Daar staan echter incidenten tegenover die nauwelijks worden gemeld aan de ouders: pesten (8%), discriminatie (13%) of het meebrengen van vuurwerk naar school (3%).

Uit ander onderzoek blijkt dat ouders graag op de hoogte willen worden gebracht door de school als hun kind betrokken is bij een incident. Vooral als er een geweldsincident is, wil men dat graag horen.⁶ Dat blijkt dus lang niet in alle gevallen te gebeuren: als er een vechtpartij, een mishandeling of een bedreiging is geweest, wordt in minder dan één op de tien gevallen contact opgenomen met de ouders van de betrokken leerling.

3.6 Registraties per schooltype

IRIS wordt gebruikt door verschillende schooltypen; VMBO, HAVO/VWO, VSO en scholengemeenschappen. Het is interessant om te zien of deze schooltypen andere incidenten registreren. Overigens is een waarschuwing hier op zijn plaats: het aantal VSO-scholen en de zelfstande HAVO/VWO is beperkt en dus moet men voorzichtig zijn met het generaliseren van deze cijfers.

Het is belangrijk nogmaals te vermelden dat het niet gaat om de vraag welke incidenten op deze scholen gebeuren, maar om de vraag welke incidenten worden geregistreerd. Dat hoeft geen verschil te maken, maar het *kan* wel. Als een school er expliciet voor kiest geen pesten te registreren, zal deze keuze effect hebben op de cijfers die we in IRIS vinden.

Noot 6 Zie: *Onderwijsmeter 2006*, uitgevoerd in opdracht van het Ministerie van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap (OCW).

Tabel 7 Incidenten per schooltype (2006/2007)

Schooltype	VMBO ROC	HAVO VWO	VSO	Combi- natie
Diefstal (21%)	18%	19%	37%	2%
Vechtpartij (18%)	17%	25%	7%	27%
Vernieling (12%)	13%	10%	17%	6%
EHBO/ongeval (12%)	12%	6%	3%	1%
Bedreiging (10%)	13%	14%	6%	8%
Pesten (8%)	6%	9%	11%	39%
Mishandeling (6%)	6%	7%	4%	9%
Vermissing (5%)	5%	2%	5%	1%
Drugs (2%)	2%	1%	3%	1%
Seksuele intim. (2%)	2%	2%	-	2%
Inbraak (2%)	2%	1%	1%	-
Vuurwerk (1%)	1%	2%	1%	1%
Alcohol (1%)	1%	-	3%	2%
Wapens (1%)	1%	2%	-	-
Discriminatie (1%)	1%	1%	-	2%
Totaal	100%	100%	100%	100%

De cijfers van de VMBO/ROC komen behoorlijk overeen met de landelijke gemiddelden, hoewel het percentage diefstallen wat lager is.

Opmerkelijk is dat op de HAVO/VWO-scholen het percentage vechtpartijen en bedreigingen hoger ligt, wat in tegenspraak is met de algemene opvatting hierover dat dit meer op het VMBO zou voorkomen. Daarentegen zijn de percentages EHBO/ongevallen en vermissing duidelijk lager dan gemiddeld. Het lagere percentage EHBO/ongevallen zou te maken kunnen hebben doordat minder gebruik gemaakt wordt van praktijklokalen dan op het VMBO.

In het Voortgezet Speciaal Onderwijs vindt meer diefstal, vernieling en pesten plaats. Daarentegen zijn er minder vechtpartijen, EHBO/ongevallen en bedreigingen.

Op scholen met een combinatie van schooltypen vinden meer vechtpartijen, pesten, mishandelingen plaats en minder diefstallen, vernieling, EHBO/ongeval en vermissingen.

3.7 Registraties naar gemeentegrootte

De scholen die IRIS gebruiken zijn verspreid over heel Nederland. Van elke vestiging is bekend of deze in een grote gemeente is gevestigd of in een kleine gemeente. De spreiding van de scholen die IRIS gebruiken over de verschillende gemeentegroottes is zeer gelijkmatig, met een iets hoger aantal in de kleine gemeentes. Wellicht zijn er ook verschillen tussen de incidenten die geregistreerd worden.

Tabel 8 Incidenten naar gemeentegrootte (2006/2007)

Gemeente	Groot	Middelgroot	Klein
Diefstal (21%)	22%	28%	20%
Vechtpartij (18%)	16%	12%	20%
Vernieling (12%)	13%	12%	9%
EHBO/ongeval (12%)	10%	22%	8%
Bedreiging (10%)	10%	4%	11%
Pesten (8%)	10%	3%	14%
Mishandeling (6%)	6%	3%	6%
Vermissing (5%)	4%	5%	4%
Drugs (2%)	2%	3%	2%
Seksuele intim. (2%)	3%	2%	1%
Inbraak (2%)	1%	0%	1%
Vuurwerk (1%)	2%	2%	1%
Alcohol (1%)	1%	2%	0%
Wapens (1%)	1%	2%	1%
Discriminatie (1%)	1%	1%	1%
Totaal	100%	100%	100%

De percentages van scholen in grote gemeentes komen overeen met het landelijke beeld. In de middelgrote gemeentes komen meer diefstallen en EHBO/ongevallen voor, maar minder vechtpartijen, bedreiging, pesten en mishandeling.

In kleine gemeentes komt vaker pesten voor en juist minder vernieling en EHBO/ongevallen.

Contact

Analyse en rapport
Dhr. Sjoerd Boersma
Senior projectleider & directeur DSP7

Van diemenstraat347 T 020 625 75 37
1013 CR Amsterdam F 020 627 47 59
www.irisvo.nl

Van diemenstraat347 T 020 625 75 37
1013 CR Amsterdam F 020 627 47 59
www.dsp-groep.nl

Met dank aan alle IRISvo scholen en hun personeel dat het afgelopen jaar hard gewerkt heeft aan de schoolveiligheid. Wij wensen u allen ook het komende jaar weer heel veel succes en sterkte toe.

Sjoerd Boersma & medewerkers DSP7